

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnictví musikalí k „Beethovenu“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všechna čtyři čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půll. 1 toľ. 10 nov. gr., celoročně 2 toľ. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

10. dubna.

Nakladatel:
Robert Veit.

Stanislaw Moniuszko.

„Muzyk jest władca, wszak rzesza go słucha!
Ty więc co zlałeś pieśń wiejskich poddaszy
Z pieśnią nadziemian, zwij się w państwach ducha
Książęciem mazyki naszój.“

Deotyma *).

Nejpopulárnějším nyní skladatelem hudebním v Polsku jest *St. Moniuszko*, a poněvadž některé jeho skladby za hranicemi jeho vlasti zaslouženého povšimnutí již došly, ano, co nás nejvíce těší, i v našem hudebním světě českém útvory jeho oblíbenosti nacházejí, myslíme, že přijdeme čtenářům „*Dalibora*“ v hod, podajíc jim stručný životopis tohoto výtečného skladatele polského.

St. Moniuszko narodil se r. 1819 v pověti Mińském na Litvě na statcích svých rodičů. Nejprvnější city pro hudbu vzbudily v něm dějepisné písně Niemcewiovy**), kteréž máti jeho milozvučným hlasem zpívala, a tyto nápěvy opěvující činy velké reků polských, tak opanovaly mladou duši a tak silně mu v paměti utkvěly, že sotva pátý rok věku čítaje, už všecky dokonale zpíval. Neobyčejná tato lehkost u pamatování nápěvů nikoliv snadno přístupných vzbudila pozornost rodičů, již přesvědčivše se, že jejich synáček v skutku obdařen jest neobyčejnou schopností a náklonností k hudbě, ustanovili se na tom, dáti mu dle možnosti přiměřené vzdělání v tomto umění. A tak byla Moniuszkovi nejprvnější učitelkyní na piano vlastní jeho matka, později ve Varšavě na slovo vzatý varhaník, p. Aug. Freyer a v Mińsku nestor mezi tamějšími učiteli hudby, pan Dominik *Stefanowicz*. Zvláště poslední

*) „Hudebník jest vládařem, vždyť ho říše poslouchá!

Ty, jenž's sloučil píseň veských přístřeší

S písní nadzemšťan, zví se v říše ducha

Knížetem hudby naší.“

(Z básně od improvisatorkyně Deotymy [slečny Hedviky Luszczewské] ke cti *St. Moniuszki* složené.)

**) Tyto znamenité útvory básnictví polského uvedlo více výborných skladatelů polských v hudbu, leč žádná píseň nestala se národní.

zamilován v umění hudebním a ozáren schopnostmi žáků svého spozorovav v něm posvátnou jiskru zápalu, kmitající skrytě na dně mladistvé duše, dovedl vlivem mravním jako též i dobře řízeným cvičením toho, že do toho času mladý Moniuszko ustanovil se na tom, posvětit se umění hudebnímu, vyvoliv si je za vážný účel žití svého, následkem čehož rodičové nečiníce mu žádné v ohledu tom překážky, vyslali jej r. 1837 do Berlína, kde skrze tři leta bez přestání študoval nauku o harmonii a kontrapunktu u *Rungenhagena* *).

Od roku 1840 byl Moniuszko stále ve Vilně, zabýval se vyučováním v hudbě, prázdných však dob věnoval s rozkoší sbírání a badání národních písní a skladbám, které nalezše všude u znatelů a milovníků hudby vysokého ocenění, dlouho nebyly s to, obrátit všeobecnou pozornost na své tvůrce.

Roku 1846 přibyl M. do Varšavy, aby byl očitým svědkem představení první své operetky „*Loterya*“, jež vícekrátě dávána byla, ale na jevišti se neudržela, a poznav se při této příležitosti blíže s básníkem Wł. *Wolskim*, obdržel od něho libretto pod názvem „*Halka*“, kteréž v bruce uvedl v hudbu odevzdav partituru do knihovny ředitelstva divadel Varšavských, nemoha se však dočkati představení, navrátil se konečně opět do Vilna k předešlým svým zaměstnáním.

Když posléze r. 1857 ředitelstvo divadelní ustanovilo se na tom, představit „*Halku*“, chtěl M. prohlédnouti partituru před 11 lety sepsanou a odebral se s koncem téhož roku do Varšavy a skutečně to učinil. Tak měla opera tato v prvnější formě zůstatí a Moniuszko chtěl se navrátiti do Vilna, což mu však nenadálé hnutí ledu na Visle a strhnutý most překazily. Prinucen zůstatí déle ve Varšavě a nechtě marně trávit čas, svěřil se *Wolskému* se záměrem, že řečenou operu rozšíří a pro jeviště, pro kteréž určená byla, vhodněji uspořádá. *Wolski* se shodl, několik výjevů rozšířil,

*) Karel Bed. Rungenhagen, býv. ředitel akademie zpěvu v Berlíně, zemřel r. 1851.

několik arií přidal, M. zase uvedl je v hudbu — a toto vše dělo se s neobyčejnou rychlostí. Následkem stržení mostu na Visle byla tedy přetvořená „*Halka*“ z dvou na čtvero jednání a mimo jiné onen nejkrásnější její odstavek v čtvrtém jednání: „*Recitativo a Dumka*“ (A-moll) k slovům: „*Szumia jodły na gór szczy- cie*“ *), ona arie krásou slov a nevyslovitelnou vnadou hudby vynikající, kterouž tenorista *Dobrski* obecenstvo rozněcuje — jakoby jedním tahem péra — jakoby jedním uměleckým oddechem — přišla na svět.

První představení „*Halky*“ dne 1. ledna r. 1858 činí epochu v dějinách národní hudby polské. Přijata s nesmírným úspěchem mimo to že už více než 50krát na jevišti Varšavském představena byla, tak dlouho vábila četné obecenstvo do divadla, až ji nový útvar M. poněkud zastínil.

V několika měsících později složil M. k žádosti ředitelstva divadel hudbu k libretu o jednom jednání pod názvem „*Flis*“ (Veslař)**) od St. Boguslawského, která dne 24. září 1858 ponejprv provozována byla. Od toho času M. stav se koncem roku 1858 ředitelem zpěvohry Varšavské, složil již opět novou komickou zpěvohru p. n. „*Hrabina*“ (Hraběnka), jež při prvním provozování dne 7. února r. t. nesmírného došla výsledku.

M. nepřestává pilně pracovati v oboru hudby dramatické a končí právě dvě nové zpěvohry, jednu pod titulem „*Rokiczana*“ a druhou k libretu básníka *Checińskiego* pod heslem známého přísloví polské šlechty: „*Verbum nobile*—“

Leč nejen v hudbě dramatické věnoval M. všechny své síly, ale pracoval též v oboru hudby kostelní, složiv několik mší a Litanie ke cti a chvále Nejsv. Panny Ostrobramské. K větším útvarům jeho náleží též dvě bajeslovné kantaty: „*Milda*“ a „*Niola*“, jako též i skladba pro orchestr „*Baśń zimowa*“ (Zimní báje). Největších však zásluh má M. co skladatel čarokrásných písní, jež v sbírce pod názvem „*Spiewnik domowy*“ v šesti sešitech vyšly ve Vilně nákladem Zawadzského, z nichžto tři písně většího rozměru: „*Maciek*“, „*Trzech Budrysów*“ (ballada) a „*Lirnik wioskowy*“ vydáno též o sobě.

Známo již, že „*Halka*“***) v brzce bude představena v Paříži, kde věhlasný *Felicien David* sám

*) „Jedle šumí na hor štitě.“ — Zdařilá transcripce tohoto ná-
pěvu složená pro piano od Jos. Nowakowského (op. 52)
vyšla ve Varšavě u Gebethnera a Sp.

**) Tato komická operetka byla také již i ve Lvově představena
dne 14. března r. t.

***) „*Halka*“ vyšla u výtahu klavírním v Lipsku s původním
textem polským a s překladem italským od A. Bonoldiho.
Dobrá překlad německý dohotovil v Krakově Julian Estreicher-

text francouzský přeložil a že i v Petrohradě p. *Ku-likof*, regiseur divadla Alexandrova, překládá ji do ruštiny — zbývá nám tedy ještě připojití přání, aby se též i v naší české Praze o představení tohoto duchem čisto-slovanským vynikajícího útvaru pomysliło, dříve nežli se tam dostane rovnou cestou z Polska přes Rýn.

Václav Dunder.

Pěstování hudby.

Z naučných listů od Václ. F. Červeného.

(Dokončení.)

Poohledněme se ještě na onu ohromnou řadu našich proslulých mužů z městeček a měst, kteří vyššího vzdělání hudebního dosáhli, a kteří naše v nejprvnější řadě stojící ústavy, jako varhanickou školu a konservatorium v Praze prošli; poohledněme se po celé Rakouské, Německé a Ruské říši, ano zajdeme i do zpěvné Italie, v každém místě najdeme jednoho neb i více hudebníkův, *umělcův českých*; jdeme do *New-Yorku*, do *St. Louise* v Americe, i tam najdeme celé hudby českých mužů. — Nuže, jak pak se má hudba v Čechách, *kolébce své*, zvelebovat, jak má postupovat? — jak se může zahradník vykázati pěkným stromem s chutným ovocem, když jedno jablíčko po druhém, než dozraje, před časem utrhne? — když každý lepší štípek hned v útlém mládí zaprodá?

A jak se dá vadám těmto alespoň částečně odpomoci a docílit, by hudba v Čechách se zlepšovala a zkvétala?

Ať se vybízejí obce, městečka a města, každý rok důtklivými články v časopisech a v kalendářích:

1. Aby obyvatelé z patera, z šesterá neb z více venkovských obcí takových v jeden hudební spolek sestupovali; každý člen ať se zaváže ročně asi jedním zlatým do spolkové hudební kasy přispívati, za kteréžto peníze by se poznenáhla koupily potřebné stroje pro chudé chlapce, které by však zůstaly majetkem spolku.

2. Oučastníci spolku v každé obci ať mají učitele svého k tomu, by nejméně deset chlapců hudbě vyučoval, ano i starší hochy, neb i mladší sousedy, kdyžby chuti měli; mohovitější nechť nejen učitelé za cvičení platí ale i potřebné stroje si zjednávají; chudí chlapci však, jichž počtem nejméně třetina přijata budiž, mějtež stroje od spolku zapůjčené a učení zdarma.

3. Všickni učitelé ať sobě ze všech přistouplých vyberou a zvolí jednoho za vůdce hudby (*kapelníka*); správce spolku a pokladníka ať si volí ze sousedů.

4. Hlavní vůdce hudby ať si zaopatří za částku peněz ze spolkové kasy muzikalie takové, k jejichž

skomponování by mu času nezbývalo a sice odkudkoliv, dobře však učiní, když se obrátí na ústav pro zvelebení hudby vojenské v Praze. Ty muzikalie nechť učitelé, schopnější žáci atd. pro každou obec opíší, z opsaných se rádně učí, a konec každého třetího měsíce aneb v jiných příležitějších lhůtách ať se scházejí všickni chlapi i s učiteli, vůbec všickni společníci hudby do jednoho umluveného místa ke zkouškám hlavním.

5. Aby se brzo z počátku něco provozovati mohlo, nechť se pro vždy vyzvou a přijímají do spolku i zběhlí hudebníci bez platu za oudy.

6. Každého čtvrt roku nechť se střídavě v těch obcích za malé vstupné provozuje hudba (*akademie*) těmito oudy k společné zábavě, kteréžto peníze by zase do spolkové kasy přicházely.

7. Nikdy ať se nekupují aniž opisují muzikálie špatné, nébrž jen dobré a k provozování silám docela přiměřené, tedy z počátku lehké.

8. Stroje hudební kupujtež se jen takové, na jejichž dokonalost spolehnouti se lze. Při koupi nechť se má zřetel ku přísloví: „Málo za málo, peníze zdarma,“ „za málo peněz málo muziky!“ — Ať každý při všem a po každé pomyslí, vezme-li nádenník špatnou motyku na kopání, žnec špatnou kosu na sekání, rolník špatný pluh k orání, málo nadělá i ten nejlepší: a jak může hudebník na špatný stroj něco kalého vyvesti, jak se může chlapec rychle hudbě naučiti, jak může dobrého sluchu nabýti, když jeho housle takořka zvuku nedají? Jsou-li to stroje foukací, ať se kupují jen takové, které čistě souhlasí a následkem toho při mírném namáhání plíc lehko zvuk vydávají, aby se chlapec hned z mládí na zdraví nezkazil. Mnohý namítne a vždy namítá, že jest chlapec dáti škoda dobrého stroje, by ho nezkazil. Tomu pravíme: když jest chlapec pod dobrou dohlídkou, nemůže falešných tónů bráti, z čehož prospěch mnohem větší, povážíme-li, že chlapec lepší pokroky koná, dříve se vyučí a tedy cvičného z hudby se ušetří a lepšího umění se dosáhne. Či jest milejší k vůli několika zlatým svého chlapce zkazit na sluchu a zdraví tělesném?

Kdo byl v dolních a horních Rakousích, ve Štýrsku, v Itálii, v Uhrách, Sedmihradech, v Německu a Francii, neshledal než dokonalých strojů hudebních; laciné a chatrné, kde se hotoví, jsou jen k vývozu určeny! A kdo měl příležitost býti na Moravě, ten shledal obzvláště okolo Brna, že se tam před dvaceti lety nejen chlapi ale i sousedé až do padesátého roku stáří svého v hudbě cvičovali. Tak jsem poznal v jedné obci, že představený troubil na altkornu, na nižto padesát zlatých stříbra obětoval, a nemálo se přičiňoval, by v chrámu Páně dle možnosti slavnou hudbu provozovati mohl. Kdož by také neplesal, když ku zvelebení

hudby chrámové pro čest a chválu Boží přispívati může? A mnohý muž slyše v neděli odpoledne po službách Božích neb k večeru hudbu ve škole, nechal by všeho, a poslechl raději po zdáli, jak mládež v hudbě prospívá; i viděl bys mnohého radostí plakati nad svým dítětem, jako se to stávalo před 27 lety v obci *Břežanech, Tuklatech, v Nové Vsi* atd.

A co by se stávalo z takových chlapců v hudbě vycvičených? — Rozumí se samo sebou, že by mnozí z nich, buď řemeslu, buď obchodu, buď v polním hospodářství se vycvičivše, za tímto svým hlavním povoláním kráčeli a jsouce později váženými v obci sousedy, k dalšímu zvelebování hudby v Čechách působili. Jiní by snad podle povolání šli do školy varhanické, jiní zas do konservatoria, stávajíce se tak pro budoucnost podporou, rukojemstvím a základem vyvinování hudby v Čechách. Ještě jiní majíce chuti k vojsku mohou se odebrati do výborného ústavu pro zvelebení vojenské hudby pod vedením pana direktora *Pavlise* v Praze, kamž, nemýlím-li se, chlapi třinácti-, patnáctiletí i starší zdarma se přijímají, pak-li se uvolí, po odbytém dvou- neb čtyřletém kursu do některé vojenské kapely za solistu na euphonion neb zpěvoroh vstoupiti se slušným platem. Má-li ale také tento ústav dále zkvétati a s ním i hudba v Čechách, nemá-li hudba opavdu na pouhé šumaření klesnouti, nechtějí-li milovníci hudby, by i naše chloubu, naše pýchu, t. j. vojenské hudby z nedostatku dobrých a rádných hudebníků klesly, ať přistoupí nejen v Praze ale v celých Čechách, na Moravě, v Slezsku atd. vlastimilové též k tomuto spolku, ať přinášejí maličkost na oltář pýchy naší, t. j. dle možnosti roční plat jeden, dva, tři, pět zlatých; ať si volí na venku sběratele příspěvků; a tak zajisté zůstane národ český národem nejen průmyslným ale i hudebním, jakým až posud byl, a hudba česká nebude nikoliv za pouhé šumaření považována.

Návod ku zpěvu, ohledem na národní školy.

Podává J. L. Zvonář.

(Pokračování.)

O výslovnosti.

Není snadno, předsevzítí dříve zpívání s textem, pokud cvičení, podobná předešlým, se nepředvzala. Teprvé když se naučily dítky ústa dostatečně dobře otvírat, jazyk pokojně držet a tvořit tón na hlásce *a*, přikročí se k zpívání na jiných hláskách. Jedná se o to nejprvé, která hláska bude nejbližší, jež by se po *a* předsevzítí měla. Zajistě ta, která se vyslovuje jí nej-

podobnějším držením úst. Jest to *e*. Při *a* otvírají se ústa nejvíce, o něco méně při *e*; přechod od *a* ku *e* bude tedy velmi snadný, an se potřebují ústa jen o poznání zúžiti. Musíme ale zároveň ještě opakovat, co jsme již na začátku tohoto článku položili; že se musí totiž zpěvák navyknout, aby u vyslovování i jiných hlásek ústa co jen možná tak otvíral, aby se blížilo otvírání při hlásce *a*.

Všecky hlásky se vyslovují v obyčejné mluvě s menším otevřením úst, než jak toho žádá potřeba při zpěvu, a vůbec více z předu než v zadu; proč se bude muset tím více o dobrou výslovnost usilovat, an bude mnohý návyk i někdy ostýchavost k přemahání, kteréž okolnosti nepodají se ostatně jak říkáme na první ránu. Na důkaz jak zřídka dobrou výslovnost i u znamenitějších zpěváků nacházíme, a jak úsilně se musí častokrát pracovat, než se alespoň obstojné výslovnosti docílí, i k jakým prostředkům musí učitel zpěvu často brát útočiště, než žádoucího výsledku docílí, stůj zde co Hektor Berlioz ve svých hudebních groteskách praví: „Paní N. zpívala obstojně, vyslovovala ale náramně špatně. Měl jsem s ní pravý kříž. Tak nebyla ku př. v stavu vysloviti v jistém slově *ss*, na nichž předce tolik záleželo, nemělo-li dostat slovo špatného a podezřelého významu. Předzpívav jí mnohokrát slovo i upozorniv na špatné vyslovování, byl jsem skoro až k zoufání přiveden, když všecko nic neprospělo. Nevěda jak jinak si pomoci, namluvil jsem paní N., že se to slovo píše s třemi *sss*, jsa té naděje, že alespoň *jedno* dobře vysloví. Ona mi věřila a já dosáhl, co jsem chtěl.“ Tuším, že bude muset sáhnout učitel také někdy k podobným prostředkům, než u svých žáků dobrou výslovnost docílí.

Aby si dítky vyslovování *e* osvojili, musejí se zase všecka až posud na *a* zpívaná cvičení nyní na *e* zpívat a ze strany učitele se musí stále na to dbát, aby se vyslovování dalo více v zadu úst než v předu.

(Pokračování.)

František M. Hilmar a jeho poměr k polce.

Sepsal Václav A. Crha.

(Pokračování.)

Prodleli jsme při tomto odstavku života Hilmarova děle, poněvadž má do sebe povšechnější zajímavosti, líče z části život našich kočujících hudebníků v cizině. Nyní dotkneme se jen zběžně dalších osudů H—ových, které jej až podnes potkaly, zůstávajíce si pro ostatní obsah působení jeho hudebnické.

Takým způsobem žil H. až do 14. roku svého věku, načež odebral se z vůle rodičův a jmenovaného již učitele Víta Šádka, který mu doporučovací psaní dal,

do Vrchlabí, aby se němčině naučil. Vyučováním dítek v hudbě živil a šatil se zde celý rok, po němž dosáhnuv 15. roku odhodlav se, že půjde do Jičína slyšet kurs učitelský, což se r. 1818 stalo. Arci že si vyučováním v hudbě potřebné výživy získal, ale u vzdělání svém nebyl s to takých pokroků činiti, jak by si byl sám přál; předce ale při konečné zkoušce, v níž předsedal nynější děkan Velišský, čestný kanovník a majetník rytířského řádu Františka Josefa, důstojný P. Josef Stránský, uspokojil všecky a řečený p. předseda si jej ne tak pro důkladnost vědomostí, jako pro živost, jadrnost a obratnost oblíbil, že si jej s sebou do vikariatu svého za učitele vzal, jakmile se v Kopidlně místo podučitelské uprázdnilo. Po dlouhých cvičeních, která s ním Kopidlenský čestný děkan p. Frant. Al. Vacek, dobré paměti historik a pedagog náš, předsevzal, stal se tedy podučitelem v Kopidlně, za 8 let na to (r. 1826) filialním učitelem v Holíně, později v Střevaci a konečně r. 1839 farním učitelem v Kopidlně. Hlavně působením p. F. Al. Vacka dal se do pilného cvičení se v češtině, která podnes hlavním jeho a zamilovaným předmětem jest vyučovacím; sám sobě při učení zůstaven tvořil si sám pravidla pravopisemnosti (která každý žák Kopidlenský pod názvem: „*Dobropis*“ ve zvláštní knížce vepsaná mít musí), spojil zpoznenáhla s tím stylistiku, příkladů pak použil k výkladům z oboru země-, děje- a přírodopisu, jakož i ku věro- i mravouce náboženské.

(Pokračování.)

Haydn.

Obrázek ze života. Podává Kar. Adámek.

(Dokončení.)

Oko jeho zaslzelo a jemně pravil:

„Nuže, zpívejte se mnou!“ A mocně zazvučely zvuky klavíru komnatou, a zvuky ty doprovázely hlasy pohnutého velmistra, jeho choti a šedého Konráda. Bylo to velebné okamžení v životě velkého mistra. I co nebyla slova lidská s to, byla bohmluva — *hudba* Haydn sám i všichni ostatní byli posílnění a zaníceni vlastenectvím. Když dohrál, vstal a rychle napsal melodii zpívanou.

„Rychle, Konráde, spěš k van Svietenovi, ať napíše slova k písni této. Melodie tato se hodí k modlitbě vlastenců málomyslných! Přisáhám, že co živ budu každodenně tuto píseň, jižto Rakousku co odkaz otcovský poroučím, zpívati budu! Kéž by srdce všech Rakušanů sdílela hnutí mé, pak bych byl bohatě odměněn, pak bych byl šťasten!“ Šedý mistr dostal slovu a nemýlil se v doměnce své.

Dne 26. května 1809 hrál píseň tuto na posledy, klavír mu musel do postele přinešen býti; více nepovstal, 31. května zemřel. Když jej 1807 Iffland navštívil, hrál mu na rozloučenou píseň císařskou a dohrav ji pravil:

„Každodenně píseň tuto hraju a mnohdy za duů nepokojů mi poskytla útěchy. Vždy jsem blažen, když ji hraju!“ — A že se v domněnce své nezmýlil, dosvědčila a dosvědčí budoucnost. Který ze synů Rakouska nebyl alespoň jednou dojat písní touto, když se velebné, vznešené zvuky Haydnovy melodie rozvlnovaly vzduchem a když se ze srdcí láskou k vlasti a k trůnu řinul bujarý zpěv:

Bože zachovej nám krále!

III.

Dne 5. prosince 1805 zalesklo se slunce štěstí Napoleonova na rovinách Slavkovských, byl vítězem nad dvěma císaři. Daleko se roznášelo děsné dunění dělostřelby a oznamovalo poděšeným národům, že opět výjev ohromné truchlohry Evropské se provozuje. Vše tonulo v trapné nejistotě. I ve Vídni hřmění děl bylo slyšáno. Uplynuly trapné dva dny nesplněného doufání nerozluštěného domnívání!

Haydn opět seděl u svého klavíru a hrál. Minulá strastiplná doba nepůsobila žádný vplyv na kmeta jinošského. Hučení pod okny podobajíc se blízkému hřmění, přivábilo jej k oknu. Nepřehledné davy lidstva hrnuly se pod okna domu Haydnova. Očekávali kuríra, jenž je měl zprostiti trapné nejistoty. Měli-li se veseliti nad vítězstvím vojáků spojených Rusů a Rakušanů, či měli-li láti Francouzům? Měli-li odbývati slavnost vítězství, aneb truchliti nad syny padlými pro vlast? Otázky tyto naplňovaly srdce shromážděného netrpělivého množství.

„Ha, už se blíží! To jsou naši!“ Bylo najednou voláno. V neznámé dálce objevil se tah vojska.

„To jsou naši!“ volalo množství vůlí vlastní zalespené. Jásalo, veselilo se! A jásání a veselení toto podobalo se bouření rozjitřeného moře. Haydn byl velice pohnut. Sklesl na kolena a děkoval Bohu za vítězství Rakouských praporů. Ještě klečel, ana jeho choť do komnaty vrazila.

„O běda! Francouzi jsou zde!“ vykřikla a klesla na pohovku. I v lidu se ozývali hlasové: „To jsou pluky Francouzů! vedou zajaté! O běda, běda! my jsme ztraceni!“

„Pro Bůh, jaká to změna?“ zvolal Haydn rychle k oknu přistoupna. Hlučná hudba blížícího se voje ho poučila, že se lid nemýlil. Haydn zblednul nemohl se déle udržeti, sklesl na židlici.

„Běda! Napoleon, pravil málomyslně, vsází a

neprohrává!“ Šedivý Konrád vrávoral do komnaty celý uděšený.

„Pro Bůh! pane zachraňte se, ukryjte se. Jste ztracen! Běda, mé tušení mne nemýlilo! Čtyři Francouzští vojínové stojí před vchodem! Jsme zajati!“

„Bůh jest s námi, nestrachuj se!“ odpovídal klidně Haydn. „Nenaříkej ženo, není dosud vše ztraceno!“

„Celý voj zůstává před domkem našim státi!“ volal Konrád, když oknem na ulici pohledl. „Lid uděšený mlčí.“ Další slova přehlušilo ohromné volání lidu. „Chtějí nám otce Haydna odvésti! Syny, bratry naše povraždili, nyní chtějí zavraždit otce!“

Haydn se zachvěl, neboť voláním tím osvědčil lid neohroženou lásku a přichylnost k němu; proud tepla rozehrál srdce mistra.

„Ubozí synové, potlačitelové naši pomstí výjev vaší lásky, již ke mně nenáviděnému chováte! Ha co to?“ zvolal a napnutě naslouchal zvukům hudebního sboru Francouzů. Oko jeho se vyjasnilo; líce vyjasnil paprsek radosti a chvělo se na celém těle.

„To jest hudba má! Má to arie ze stvoření!“ Zvolal takto k oknu se potácejce. I množství utichlo, neboť každý znal dobře velkou arii Haydnova *stvoření*:

„Nyní se niva zelená!“ Bylo to okamžení velebné! Když hudba dohrála, otevřel Haydn okno, neslyšel hlas choti ani sluhy svého, kteří ho varovali, otevřeným pak oknem pevně volal k jásajícímu množství:

„Nuže, Vídeňané, zazpívejte naši oblíbenou píseň!“ Sám začal hlasem mocným zpívati:

„Bože zachovej nám krále!“

A lid probрав se omámen vpadl v hlas jeho a v ohromném rozvlnění zvuků hřměla vzduchem píseň Haydnova. A Haydn zanícený stál dosud v okně, hrdě hlavu vztýče, dával takt zpívajícímu množství. Byl to ohromný sbor, tisíce hlasů pělo píseň, modlitbu vlastenců stížených utrpením, a tvůrce písně této velel ohromnému sboru pod širým nebem.

Unaven návaem citů, skřížil Haydn ruce a slzavým zrakem pohlížel k obloze, jakoby děkoval, že mu bylo dopřáno zažiti okamžiku tohoto. Zaníceně naslouchal rozjařenému zpěvu rozníceného množství. Co temné chmury východem slunce zaplašené blížily se bez hudby a hluku sbory Francouzů do Vídne. Lid dosud jásal a osvědčoval písní Haydnovou svou oddanost a lásku k trůnu, jemuž nebezpečí hrozilo. Juž nebylo francouzských pluků viděti a dosud se ozýval mohutný zpěv lidu pohnutého:

„Bože zachovej nám krále!“

FEUILLETON.

Z Prahy.

Starovské divadlo. Jak známo, byly od 2. až do 8. dubna dny normalní a za tou příčinou divadlo zavřeno. V pondělí dne 9. t. m. dávala se po sedmé Meyerbeerova „Pouť do Ploermelu.“ Ve středu dne 11. dubna bude se dávat ku prospěchu p. Bachmanna opera „Tannhäuser“ od R. Wagnera a v sobotu dne 14. t. m. nová opera od Francouze Thomase „Kadi“ ku prospěchu pana Hovemanna.

— Třetí koncert konservatoria. (Dokonč.) V prvním oddělení slyšeli jsme malebnou pastorální symfonii od Beethovena, jejížto krasovědecký rozbor zde podáváme. Beethoven sám oznamuje první dějství své symfonie nápisem: „Probuzení radostných pocitů při příchodu na venkov.“ Jednoduchá píseň šalmaje, prosté daleko se rozlehající znění horních lesnic vábí k nám tiché, květoucí nivy — ozvěna nese ony zvuky buď silně buď slabě doznívajících, celou touto skladbou a poutá posluchače na posvátné půdě, kamž jej básník povznesl, až do konce. Posluchač zdomácní s básníkem na květnatých lučinách, patří na květoucí veselé postavy, kteréž je oživují, na blízku a v dálí, nyní jednotlivě, nyní v důvěrném spolku se procházejíce a je šťasten s nimi. Ve výjevu u potoka odpočívá básník ponoře nadšený zrak brzy do hlubokého, čistého blankytu, brzy těše se z květin, kteréž se jemnému větříku kloní, brzy pohlížeje do keřů, jež jemně bublající potůček ovlažuje. V tomto ustavičném proudění, při němžto se smyčcové nástroje s dechovými nástroji střídají, možná slyšeti okouzující bohatost tónu. Tu a tam zazní líbezný nápěv; avšak sladká hrdélka ptáků převládají. Ptáčekové šveholí a cukrují houštím poletávajíce a dovádějíce; na zemi volá křepelka, s výše zaznívá trilkování povznášejícího se skřivánka, z keře jihnoucí flétnový zvuk slavíka a dyouzvkové volání kuřačky. Scherzo líčí výborně naivní veselost prostých a zdravých venkovanů hovorem a tancem se bavících. Avšak u prostřed radosti vystupuje až dosud skrytá bouře nad lesy. Slyšíme syčení kmitajících se blesků, šumění padajícího deště, vyjení a pištění meluziny skulinou a lesy uhánějící; avšak rychle mizí bouře; lehké víření bubnů naznačuje, jak bouře v dálece doznívá. Brzy na to slyšíme opět příbuzné zvuky horních lesnic. Jsouť úvodem poslední věty, načez líčeny jsou radostné a vděčné city po bouři. Poděkovací tento zpěv zní až k povznášejícímu konci. V druhém oddělení provozována byla ouvertura ku Calderonovu „Divotvornému kouzelníku“ od doktora Viléma Ambrose, kterážto skladba k starším pracím páně Ambrosovým náleží. Hlavní osoba dramatu Calderonova jest jakýs druh Fausta, k němuž se divotvorný kouzelník přidruží a jej v propast stáhnouti chce. Skladba tato svědčí o důkladných studiích p. Ambrose, jenž vnitřní boj hlavní osoby proti démonickému živlu velmi trefně naznačil. Overturou touto táhne se co červená niť charakteristický motiv „Credo in unum Deum“ (Věřím v Boha) a na konci líčena jsou ústrašnými barvami čarodějnická kouzla, kteráž na vlčí rokli v „Čarostřelci“ pronikavým piccolem upomíná. Obě instrumentální skladby provedl

ohnivý a jinošský orchestr s nuancemi a s velkou precísi, jen škoda, že ladění dřevěných dechových nástrojů se smyčcovými úplně nesouhlasilo. Pan Hans z Bülova (co host) přednesl na piano Beethovenův Es-dur koncert, nocturnu od Chopina a Lisztovu transkripci na pochod z „Tannhäuseru“ výborně. Pan z Bülova je solidní virtuos; hra jeho je promyšlena, jemně nuancována a vzletu plna; avšak nikoliv mužná. Jeho úhoz podobá se úhozům Klausové neb Schumannové, a pročež vyniká pan z Bülova více v snivých skladbách Chopinových a Fieldových než v jadrných Beethovenových, v nichžto náš Alexander Dreyschock nedostižným jest. Pan Bülov byl od obecenstva několikrát volán a přidal ještě jednu transkripci. Ze žáků konservatoria slyšeli jsme D. Poppera, jenž na cello „Souvenir de Petersbourg“ od Servaise přednášel. Máť pěkný tón, velkou technickou sběhlou a značnou čistotu; toliko oktávy zdají se jeho Achillesovou patou býti. Nicméně provedl svou úlohu velmi zdařile a byl vyvolán. Největší sensací zbudil však mladistvý, genialní Jan Hřímali, jenž těžkou piecu pro housle „Les Echos“ od Leonarda s velkým uměleckým záplem přednášel. Jeho vedení smyčce je smělé, energické a samostatné, jeho technická sběhlou tak velká, že se zdá, jakoby si všemi těžkostmi této skladby jen zahrával; přitom plane v něm Prometheova jiskra, která hru jeho oživuje. V J. Hřímali jeví se ryze český duch a nepochybujeme, že mladík tento, vezme-li si J. Slavíka za vzor, v brzkém čase mezi prvními houslisty světa se skvíti bude. Ano Hřímali náš bude zajisté hřímati slávu Čechů ve světě hudebním. Že byl mladistvý týž houslista se svým panem prof. M. Mildnerem mnohokrát volán, netřeba podotýkati. Konečně slyšeli jsme operní žákyni sleč. Klettnerovu zpívající arii s průvodem orchestru a s obligátními houslemi z opery „Zampy“, v níž se hlavně Řebíček na housle vyznačil. Výsledek koncertu byl v celku skvělý a p. ředitel Kittl jakož i spoluúčinkující chválou pocteni.

— Haydnovo oratorium: „Čtyry roční počasí“, kteréž se ku prospěchu ústavu pro vdovy a sirotky po hudebních umělcích od zdejší jednoty hudebních umělců dne 2. dubna v sále na Žofíně dávalo, bylo důstojně provedeno a sborové a orchestralní síly v oratoriu účinkující byly skutečně imponantní. O dílu tomto zevrubněji mluvíti, bylo by věru zbytečné; neboť kdo nezná klassická díla Haydnova? Jeho kostelní hudba podobá se jásajícím díkům dobrých dítek při narozeninách milovaného otce, kteréž mimo to též zkoušky své pilnosti a obratnosti skládají. Jak významně praví výtečný theoretik B. Marx o „Stvoření“ a počasích Haydnových: „Haydn ukazuje v nich takřka hejčkové předměty přírody.“ A skutečně, každý musí zbožného mistra milovati, jenž se tak dětsky, tak dobromyslně, tak srdečně nad všemi tvory raduje. Od nejvznešenějšího hymnu až k žertovné písni a veselému selskému tanci, od nádherného východu slunce a velikolepé bouře až ke kuropění kohouta, cvrčení cvrčka, kuřkání žáby — jak krásně se mu daří všechny tyto výjevy! Jaká půvabnost, jasnost a věčná svěžest panuje v celém tomto dílu a jak zbožná, jak srdečně zbožná, ano posvátná jsou všechna místa, která dík a chválu vyjadřují! Bůh,

jemuž Haydn ve svém oratoriu svou hlubokou poctu vzdává, není jiný než ten, k němuž voláme: „Laskavý otče!“ Nejvíce líbily se velké sbory: ku konci jara, pak lovecký sbor s těžkými partiiemi, pro lesnice, tanec v hospodě, prádelna s charakteristickým chechtacím sborem, pak Šimonova lovecká arie, ježto na Händla upomíná a roztomilá bájka, kteráž opakována býti musela. Obezřetné a zdařilé provedení téhož nádherného díla poskytlo všem hudbomilům lahůdku, za kterouž výtečnému řediteli panu Fr. J. Škroupovi a všem účinkujícím co děkovati máme. Solové partie byly v rukou sl. Prauseovy (Hanna), Reichla (Lukáš) a Eilerse (Šimon). Sl. Prauseova provedla svou těžkou úlohu velmi obratně, krásný a svěží hlas, čistá intonace a výborná kollaratura s prospěchem zde vynikly. Neméně šťastně provedl svou úlohu pan Eilers, jenž se výborně do ducha své partie vpravil. Pan Reichel velmi chvalně si počínal. Obecenstvo bylo nemírně četné a vděčné. (?)

— Hudební zábava, jižto ředitel pianního ústavu pan Jul. Th. Höger dne 30. března v sále konviktském uspořádal, těšila se z hojné návštěvy. Program obsahoval mimo ouverturu k „Tannhäuseru“ od R. Wagner (pro 4 piana a korunovací pochod z „Proroka“ od Meyerbeera) též tři komorní skladby, totiž Trio (F-dur) od J. Gottwalda, trio (B-dur) od A. Rubinsteina (obě pro piano, housle a cello) a kvartett G-moll od W. A. Mozarta, v nichžto též pánové A. Benevic a prof. J. Goltermann spoluúčinkovali. Konečně slyšeli jsme grand galop militaire pro piano od V. Grafa, fantasii na motivy z „Lucie“ od Fr. Beyera a velké koncertní duo pro 2 piana od A. Goriy. Chovanci se statně drželi a provedli své úlohy k spokojení četného obecenstva. Zvláště vynikli pan Karel Šebor, jenž kvapík od Grafa s velkou obratností a praecisí přednesl. Chvalné zmínky zasluhují též pan Alb. Mildner a Em. Schwab, slečny Helena Wallerova, E. B. Pilzova atd., kteréžto už značnou sběhlost a dobrý přednes osvědčili. Činný ředitel pan J. Höger, jenž as před rokem ústav svůj založil, zasluhuje za svou horlivost a za péči nejen uznání alebrž také hojného účastenství ze strany obecenstva; neboť snaha p. ředitele o zvelebení ústavu svého jest patrná. Zdař Bůh! —ka.

— Pan Bed. Šimák co skladatel chvalně známý, uspořádal v místnostech ústavu svého tři hudební zábavy, z nichžto první naskrz skladby českých a slovanských skladatelů v programu měla. Ředitel pan B. Šimák jest první, jenž uznal, že naše domácí hudební literatura nerozkvěte, pakliže se skladby vlastenských skladatelů v hojné míře veřejně přednáseti nebudou; neboť tímto dostane se obecenstvu příležitosti, slyšeti dobré skladby našinců, kteréž bez odporu zasluhují přednost před nepodařenými fabrikaty Vossa, Goriy atd. Kéž by i druzí páni ředitelé chvalný tento příklad následovali a zajisté by u našich hudebních nakladatelů větší ruch u vydávání skladeb nastal, a hudbymilovné obecenstvo nemuselo by za velké peníze do ciziny po skladbách sahati. Doufejme, snad se této myšlenky páni ředitelé a učitelové hudby uchopí a pak zajiště rozkvete naše hudební literatura! V první produkci pana B. Šimáka slyšeli jsme rázný pochod pro 4 piana od J. L. Zvonáře, pak výbornou a vzletupnou ouverturu k národní polské opeře „Halka“ od St. Moniuszky pro 4 piana

uspořádanou. Pan ředitel Šimák jest první v Praze, jenž nám tuto zajímavou novinku předvedl a jsme mu za to velmi povděční. Mimo tyto slyšeli jsme piecy pro piano od českých skladatelů: Styrienne pro piano od Ch. Wehle, pochod od V. Kuhe, novelette od W. H. Veita, idyllu od B. Šimáka, transcripci na „Kde domov můj“ od F. Pivody, krásnou sonatu G-moll od Lad. Duska, pak slovanských skladatelů koncert E-moll od B. Chopina, resignation od J. Dobrzinského, dále klassické skladby od K. M. Webra, kvartett C-moll od L. Beethovena a ouverturu k Egmontu od téhož. Žáci páně Šimákoví osvědčili, že účastni jsou výtečné na zkušenosti spočívající metody; nebo jejich hra byla uhlazená, čistá a promyšlená. Zvláště vyznačili velkou technickou sběhlostí a neúhonným přednesem pánové Nejedlý a Riedl (oba nevidomí), pak slečna Marie Richterova. Chvalné zmínky zasluhují p. Hlaváč a p. Lokota, dále slečny Demartinova, Brixiova, M. Miltnerova, M. Ständlerova, Bártova atd. Návštěva byla velmi četná a obecenstvo odměnilo žáky hlučným potleskem. —el.

— V neděli dne 15. t. m. bude se dávat v divadle novoměstském o 12. hod. v poledne velký koncert ku prospěchu jednoty k podporování služebných Pražských. Program je následující: 1. oddělení: symfonie E-moll od W. H. Veita, 2. oddělení: a) velká arie z „Čarostřelce“ od K. M. Webra, přednese paní L. Bělská; b) Polonaise brillante (op. 72) od H. M. Webra, instrumentován od Fr. Liszta, přednese p. Karel Fischer; c) „Gute Nacht,“ báseň od A., přednese paní A. Burggrafová; d) Kavatina (v češtině) od L. Spohra, přednese paní L. Bělská. 3. oddělení: „Vítězství Wellingtonovo aneb bitva u Vittorie“ od L. van Beethovena, první část: bitva, druhá část: vítězná symfonie. Řízení koncertu převzal kapelník pan Fr. Škroup.

— Akademický zpěvácký spolek, o jehož zřízení se jedná, vzbudil radostné účastenství a stanovy jeho jsou již připraveny k předložení vys. vládě. Již se přihlásilo přes 200 osob za členy, z nichž přes 140 jest zpěváků, studujících zdejší university. Spolek bude se častěji ku cvičení svému scházeti a při tom jak české tak německé zpěvy provozovati; kromě toho uspořádá ročně 6 veřejných produkcí a dva koncerty, z nichž čistý výnos bude věnován nějakému účelu dobročinnému.

— Slečna Em. Prausova a pp. Reichl a Eilers stali se čestnými členy zdejšího spolku hudebních umělců.

— Slečna B. Brennerova, výtečná kollarturní zpěvkyně u zdejšího stavovského divadla, jest opět na jeden rok engážována.

— Mladý pražský kontrabassista, pan Em. Storch, žák na slovo vzatého pana prof. J. Hraběte, jenž nedokončiv ani úplný běh (6 let) v zdejším konservatoriu, letos orkestrální místo u divadla v Lipsku s příznivými výminkami obdržel, vystoupil minulý měsíc v osmém koncertu jednoty „Euterpe“ v Lipsku a zdatnou hrou na kontrabass se vyznačil. Hrál skladbu od J. Hraběte a tamější listy se následovně o jeho hře vyjádřily: „Pan Storch má velmi značnou obratnost na kontrabass, v jeho technickém zacházení s nástrojem jeví se mnoho zdatnosti

a jistoty; zvuk byl hodně jemný, avšak méně plný a jádrný a blížil se více zvuku cella. Pan Storch jest už nyní velmi čacký hráč a bude zajisté ještě výborným.“

— Kapelník p. Jos. Nesvadba obdržel od prince Průkeho za své namáhání při uspořádání koncertu při dvoře drahocenný zlatý prsten.

— Pražský pianista pan Bernard Rie, žák Alex. Dreyschocka, dával v Paříži dne 26. března v sále Herzově první svůj koncert.

— Slečna Lindnerova, Češka a primadonna v Děvině (Magdeburg) dávala nedávno ku svému příjmu operu „Židovku“ od Halevyho a byla s nesmírnou pochvalou a potleskem přijata a ku konci kytkami obsypána. Píše se o ní, že byla nejlepší židovkou, kterouž od mnohých let v Děvině viděli. Hra i zpěv byly stejně mocné a ušlechtilé a ku skvělému výsledku přispěl též nemálo její zevnější zjev.

— O druhém koncertě naší krajanky slečny Alb. Zadrobilkovy, kteráž už v prvním koncertě Pařížské obecnosti svým velkým talentem a svým mládím zaujala, čteme v hudebním časopise La France Musicale (čís. 14) od 1. dubna t. r., že došel ještě většího výsledku. Slečna Zadrobilkova hrála dne 29. března v saloně u Beethovena skladby od Mendelssohna, Liszta, Chopina a Dreyschocka s takovým přednesem a pováživostí, kteráž jen největším umělcům vlastní jest. Velké pochvaly dosáhly též její vlastní dvě skladby pro piano, jež velmi krásné a ve výtečném slohu psány jsou a kteréž mladistvé pianistice k velké cti slouží. Obecnost se jí obdivovalo, tleskalo a mnohokrát ji vyvolalo. Sál byl přeplněn. Její mistr Alex. Dreyschock může na svou žákyni pyšným býti.

— Literatura hudební. Právě vyšel nákladem činného obchodnictví musikálního Christofa a Kuhé první sešit „Záboje“, sbírky původních českých čtvero zpěvů, obsahující tři čtvero zpěvy: „Zpěv jinochů“ od F. Vogla; „Smíření“ od Ant. Tragyho a „Tam v dáli“ od K. Slavíka. Druhý sešit vyjde 1. května. Všichni milovníci zpěvu se uctivě žádají, by toto podniknutí hojně podporovali a rozšiřovali; neboť tím způsobem povstane větší ruch v české hudební literatuře. — Pan Rob. Veit usnesl se na tom, osmero písní od Fr. Pivody, které před rokem pohromadě vyšly, nyní jednotlivě prodávati, aby zpěvu milovné obecnost si dle přání tu nebo onu vzíti mohlo. Jednotlivá píseň stojí 20 nov. kr.

(P. N.) **Z Kutné Hory.** (Hudební akademie.) Na květnou neděli (dne 1. dubna) odbývala se u nás hudební akademie, kteráž velmi příznivého výsledku došla. Hudebními akademii docílilo se zde již velmi mnoho, a opatrovna zdejší hlavně těmto zábavám za svůj vznik děkuje. Orkestr čítal 40 osob, a provedl dokonale několik zde posud neznámých ouvertur, n. p. ouverturu k „Jesondě“ od Spohra a v druhém oddělení ouverturu

od Marschnera, a tato zvláště precízním a ohnivým provedením vynikla nad první. S touž rázností počínal si orkestr při závěrku, jež činilo první finale z oratoria „Stvoření“ od Jos. Haydna, v kterémž co sopranisté a altisté žáci a žákyně zde zřízené zpěvácké školy účinkovali. Tenory a basy obsazeny byly četně ochotným přispěním členů zpěváckého spolku Kolínského a zpěváky domácími, kteří obnovený zpěvácký spolek místní tvořiti budou; kromě toho účinkovali pánové tito též ve dvou sborech: „Na přírodu“ od Zvonáře a od Abta použitá skladba k básni Meierhöfrově s českým textem „Skonání pěvce“, a dosáhli hlučné pochvaly. Pan Bělohradský roznítil obecnost několika národními písněmi, a osvědčilo se opět skvěle, jak rádo obecnost písně tyto poslouchá, neboť pěvce hlučným potleskem po každé odměnilo. Na piano hrál známý virtuos p. Fr. Kaván, vychovatel u pana hraběte Chotka. Přednášel solovou skladbu od Mendelssohna „Píseň bez slov“, načez, když vyvolán byl, zahrál vlastní skladbu, transkripci na nápěv národní písně „Já jsem z Kutné Hory“ atd., kterou se nejen co výtečný mistr ve hře, nýbrž i co znamenitý důkladný skladatel býti osvědčil, neboť skladba tato prvnější daleko předčila. Poznává ji obecnost brzo, neboť vyjde co příloha k „Daliboru“, a posluchačstvo přijalo ji s velikou pochvalou. — Na stětnu přednášel absol. žák konservatoria pan Frič z Nových Dvůrů koncertní kus na motivy ze zpěvohry „Puritané“ od Fürstenaua s průvodem fortepiana (pan E. Klir), a osvědčil svou hrou, že jest výtečník na svém nástroji. Obecnost jej hlučnou pochvalou odměnilo. Vzdávaje všem účinkujícím za jich laskavé spolupůsobení nejvřeleji díky, projevují naději, že akademie tato letos nebude poslední.

Bremy. Nedávno slyšeli jsme tu v koncertě ruského cellistu Davidova; překonávat těžkosti svého nástroje s neslýchanou čistotou, aniž by pěstování tónu zanedbával.

Insbruck. Dne 14. března dávala se po páté nová opera „Vévoda Bedřich“ od Nagillera, kteráž prý také v Praze provozovati se bude.

Paříž. Dne 28. března dávala se v divadle Bouffes Parisiens poprvé jednoaktová operetka „Dafnis a Chloe“ od J. Offenbacha a došla skvělého výsledku. V této operetce debutovala poprvé krásou a půvabností vynikající dívka Juliette a líbila se velice.

Terst. Místo kapelnické po zemřelém L. Riccim obdrží prý Nicolò di Giosa, skladatel opery „Don Checco“, kteráž se za nejlepší komickou operu v nynějším čase považuje.

Dur a moll.

Otáz. Kdo byl v hudbě splacen největším nevděkem?
Odp. General-Bass; neboť slouží tak dlouho hudbě a dosud nestal se maršálkem.
Otáz. V které tonině se nejtížeji komponuje?
Odp. V A-dur; neboť než započneme, musíme tři křížky udělat.